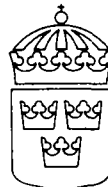

Regeringens proposition

1992/93:253

om import av och partihandel med starköl

Prop.
1992/93:253

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 3 juni 1993.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Bengt Westerberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

Inför EES-avtalets ikraftträdande och ett svenskt närmande till EG föreslås ändringar av gällande regler för import av och partihandel med starköl så att utländska tillverkare av starköl ges tillträde till den svenska marknaden på samma villkor som de svenska tillverkarna.

I propositionen behandlas ändringar i lagen (1977:293) om handel med drycker (LHD) så att utländska tillverkare av starköl ges rätt att föra in eget tillverkat starköl i landet samt bedriva partihandel med starköl. För att även utländska tillverkare som inte avser att etablera partihandel i Sverige skall få tillträde till den svenska marknaden föreslås att den som enligt LHD har tillstånd att servera starköl även får rätt att importera starköl till den egna serveringsverksamheten.

De myndigheter som har tillsyn över alkoholrådets olika sektorer bör uppmärksammat följa utvecklingen med tanke på risken att marknadsföringen av starköl ökar eller att andra alkoholpolitiska olägenheter uppstår i och med att fler aktörer kommer in på den svenska marknaden.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 17, 18, 23 och 49 §§ lagen (1977:293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Spritdrycker, vin och starköl får, med de undantag som anges i 18 §, införas till landet endast av partihandelsbolaget.

Spritdrycker, vin *och starköl* får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget *ej* förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

Spritdrycker *och* vin får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget *inte* förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

Spritdrycker och sådant vin, som *ej* har tillverkats inom landet, får säljas för export endast av partihandelsbolaget.

18 §²

Spritdrycker, vin och starköl får införas till landet

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 6 § lagen (1987:1069) om tullfrihet m.m.,

2. av handelsresande som medför varan som prov, i och för dennes rörelse,

3. av resande eller av person, som utför arbete på transportmedel, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

4. i form av enstaka gåvoförsändelse till enskild person för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

5. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

6. av en enskild person, som flyttar in till landet eller återvänder hit efter längre tids vistelse utomlands, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

¹ Senaste lydelse 1987:1194.

² Senaste lydelse 1987:1194.

7. av en enskild person som har mottagit dryckerna i arv eller genom testamente, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Vin och starköl, som medföres som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får införas i den utsträckning som kräves för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

Starköl får införas till landet av tillverkaren eller den som har tillstånd att servera varan.

23 §³

Den som enligt lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. har tillstånd att tillverka vin får sälja av honom tillverkad vara för export och till partihandelsbolaget.

Den som har tillstånd att tillverka starköl får sälja *sådan vara* för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

Den som har tillstånd att tillverka starköl *samt utländsk tillverkare som avses i 18 § tredje stycket* får sälja starköl för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

Överföres tillstånd till servering av alkoholdrycker enligt 36 § andra stycket på annan, får överlåtaren sälja sitt lager av dessa drycker till sin efterträdare.

För konkursbo eller dödsbo får utan hinder av bestämmelserna i denna lag spritdrycker, vin och starköl säljas till parti- eller detaljhandelsbolaget samt starköl och öl säljas till tillverkare av sådan dryck enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Socialstyrelsen. Motsvarande gäller även i andra fall om särskilda omständigheter annars visas föreligga.

49 §

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker, allt vin *och allt utländskt starköl* som behövs för rörelsen.

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker *och* allt vin som behövs för rörelsen.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

³ Senaste lydelse 1980:290.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 juni 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, af Ugglas, Thurdin, Hellsvik, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet B. Westerberg

Proposition om import av och partihandel med starköl

1 Inledning

I prop. 1991/92:170 om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) bil. 4 s. 27, konstateras att EES-avtalet inte innebär förändringar av den svenska alkoholpolitikens mål. I vissa avseenden kan emellertid ändringar i alkohollagstiftningen behöva genomföras som en anpassning till EG:s regelsystem. En alkoholpolitisk kommission har fått i uppdrag att se över lagstiftningen från bl.a. denna synpunkt.

Vidare sägs i propositionen att de svenska alkoholmonopolen inte kan karakteriseras som diskriminerande i Romfördragets mening. Det finns dock en formell olikhet vad gäller restaurangernas inköp av svenskt respektive utländskt starköl. Det är angeläget att försäljningen av starköl till restauranger sker på ett icke diskriminerande sätt. När det gäller försäljning av starköl till restauranger föreligger den formella olikheten, att svenska bryggerier har rätt att sälja starköl direkt till sådana restauranger som har rätt att servera starköl, medan restaurangerna köper utländskt starköl från Systembolaget AB som i sin tur köper det utländska starkölet från V&S Vin & Sprit AB.

I bet. 1992/93:EU1 uttalade EES-utskottet bl.a. att utskottet i likhet med regeringen och socialutskottet anser att alkoholmonopolen inte är diskriminerande i Romfördragets mening. Enligt utskottet är det dock av vikt att monopolföretagen drivs under sådana former att någon diskriminering inte förekommer.

Mot denna bakgrund har inom Socialdepartementet utarbetats promemorian Starkölsförsäljning till restauranger. I promemorian redovisas två olika förslag som möjliggör för utländska tillverkare av starköl att få tillträde till den svenska marknaden på samma villkor som de svenska

tillverkarna. Kretsen partihandlare bör vidgas till att omfatta även utländska tillverkare av starköl. En sådan ordning förutsätter att tillverkaren även ges rätt att föra in eget tillverkat starköl i landet.

Det ena förslaget innebär att det i lagen (1977:293) om handel med drycker (LHD) införs ytterligare ett generellt undantag från import- och partihandelsmonopolet så att utländska tillverkare av starköl får föra in starkölet i landet samt rätt till partihandel och därigenom också rätt att sälja direkt till restauranger.

Det andra förslaget innebär att ett särskilt tillståndssystem för att bedriva partihandel med starköl införs. Ett sådant tillståndssystem skulle stå vid sidan av tillverkningsrätten och omfatta i princip alla intressenter som bedöms vara lämpade att bedriva sådan partihandel, inklusive svenska och utländska tillverkare av starköl.

Till protokollet i detta ärende bör som *bilaga 1* fogas de alternativa lagförslag som lämnats i promemorian.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanterna och en sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*. Remissyttrandena finns att tillgå i ärendet hos Socialdepartementet (dnr. S93/1067/IFO).

Regeringen beslutade den 19 maj 1993 att inhämta *Lagrådets* yttrande över förslag till ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker. Det till Lagrådet remitterade lagförslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Lagrådet har den 28 maj 1993 beslutat lämna förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet som *bilaga 4*.

Efter lagrådsgranskningen har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till det remitterade lagförslaget. Vidare har senast tillgängliga uppgifter angående alkoholförsäljning tillförts under avsnitt 2.5.

2 Bakgrund

2.1 Riksdagen och alkoholpolitiken

Grunddragen i den svenska alkoholpolitiken slogs fast av riksdagen år 1977 (prop. 1976/77:108, bet. 1976/77:SkU40, rskr. 1976/77:231). Riksdagens beslut innebär bl.a. att samhället måste vidta åtgärder på en mängd områden i syfte att minska alkoholkonsumtionen och därmed alkoholskadorna. Riksdagen har därefter vid olika tillfällen uttalat sitt stöd för en fortsatt aktiv svensk alkoholpolitik bl.a. i bet. 1990/91:SoU23 *Vissa folkhälsofrågor*.

I sistnämnda utskottsbetänkande upprepade utskottet med hänvisning till sin tidigare uttalade ståndpunkt (1990/91:SoU4y) att det europeiska integrationsarbetet från svensk sida inte får bedrivas så att en effektiv svensk alkoholpolitik försvåras. Riksdagen beslutade att ge regeringen denna uppfattning tillkänna (rskr. 1990/91:376). Även i bet. 1991/92:SoU15 upprepades denna ståndpunkt.

Riksdagen har således vid flera tillfällen slagit fast att målsättningen för den svenska alkoholpolitiken skall vara att sänka den totala alkoholkonsumtionen för att därigenom minska alkoholskadorna och att detta skall ske genom att grundelementen i den svenska alkoholpolitiken bibehålls. Det europeiska integrationsarbetet får från svensk sida inte bedrivas så att en effektiv svensk alkoholpolitik försvåras.

2.2 Alkoholhandelsutredningen

Alkoholhandelsutredningen som tillkallades i juni 1984 för att göra en översyn av vissa regler inom alkohollagstiftningen redovisade i mars 1986 i en särskild promemoria, Partihandel med starköl (Ds S 1986:4), förslag till ändringar av reglerna om partihandel med starköl.

Alkoholhandelsutredningen föreslog att reglerna om rätt att bedriva partihandel med starköl skulle utvidgas så att partihandelsrätten skildes från tillverkningsrätten. Utredningen föreslog ett system med särskilda tillstånd för partihandel med starköl. Enligt förslaget skulle sådana tillstånd beviljas restriktivt och bara ges åt den som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och övriga omständigheter kunde antas vara lämpad att bedriva sådan handel.

Utredningens förslag resulterade emellertid inte i några lagändringar.

2.3 Andra alkoholpolitiska utredningar

Regeringen beslutade den 19 december 1991 att en alkoholpolitisk kommission (S 1991:17) skulle tillkallas med uppgift bl.a. att formulera en strategi för att uppfylla målet att minska den totala alkoholkonsumtionen för att begränsa alkoholens skadeverkningar. I den mån kommissionen finner att delar av det svenska regelsystemet behöver förändras, med hänsyn till EG:s regelverk eller av andra skäl, skall kommissionen lägga fram förslag till sådan reviderad lagstiftning.

Kommissionen skall vidare kartlägga och redovisa de ökade svårigheter att uppfylla de alkoholpolitiska målen som en svensk anpassning till EG kan inrymma. Kommissionen skall presentera förslag till insatser som medför att de alkoholpolitiska målen kan uppfyllas, även inom ramen för EG-integrationen.

Kommissionen väntas avsluta sitt arbete före utgången av år 1993. Med tanke på det pågående integrationsarbetet kommer kommissionen att behandla frågorna som rör EG-integrationen med förtur.

Regeringen bemyndigade den 27 maj 1992 chefen för Socialdepartementet att tillkalla en särskild utredare för att göra en analys av bl.a. förutsättningarna för och konsekvenserna av att tillståndsgivningen enligt lagen (1977:293) om handel med drycker (LHD) överförs till kommunerna (S 1992:09). Utredningen har den 7 april 1993 överlämnat betänkandet Kommunernas roll på alkoholområdet och inom missbrukarvården (SOU 1993:31). Utredningen föreslår att kommunen skall ta över ansvaret för prövning av frågor om tillstånd till detalj- och partihandel med öl klass II samt alla typer av tillstånd till servering av alkoholdryck-

er. Vidare föreslår utredningen att kommunen ges ett utökat ansvar för tillsyn enligt LHD samt ansvaret för återkallelse m.m. av meddelade tillstånd. Länsstyrelsernas tillsyn får därmed ett delvis ändrat innehåll och kan mera inriktas på stöd till kommunerna och övervakning av deras ärendehandläggning.

2.4 Gällande ordning

Starköl får enligt 9 § lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. (LTD), inte tillverkas utan särskilt tillstånd. Tillverkare av starköl får enligt 13 § samma lag förfoga över av honom tillverkad dryck för försäljning endast enligt lagen (1977:293) om handel med drycker (LHD). Socialstyrelsen är enligt 23 § LTD tillstånds- och tillsynsmyndighet.

Försäljningen av alkoholdrycker regleras i lagen om handel med drycker. Handeln med spritdrycker, vin och starköl är uppdelad på två statliga monopolbolag, V&S Vin & Sprit AB, *partihandelsbolaget*, och Systembolaget AB, *detaljhandelsbolaget*. Vin & Sprit svarar för export, import och partihandel. Systembolaget har hand om detaljförsäljningen inkl. försäljning till restaurangerna av drycker för servering. Inhemskt tillverkat starköl utgör emellertid ett undantag. Enligt LHD får den som har tillstånd att tillverka starköl exportera, sälja till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl (23 §).

Rätten för tillverkare av starköl att sälja till den som har serverings-tillstånd infördes i samband med 1977 års alkohollagstiftning. Den ordningen som tidigare gällde innebar att bryggerierna levererade direkt till restaurangerna medan försäljningen bokföringsmässigt skedde via Systembolaget. Detta ansågs vara en onödig administrativ omgång.

Enligt 22 § LHD har Systembolaget vid sidan av svenska bryggare rätt att i parti sälja starköl till den som har erhållit tillstånd att servera starköl.

Starköl får, med vissa undantag, införas till landet endast av partihandelsbolaget. Vin & Sprit har alltså i princip monopol på import av starköl (17 och 18 §§ LHD). Systembolaget har monopol på detaljhandelsförsäljningen av importerat starköl. Den som har tillstånd att servera starköl är enligt 49 § samma lag skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa allt utländskt starköl som behövs för rörelsen.

2.5 Försäljning och konsumtion av starköl

Den totala försäljningen av alkoholdrycker minskade med ca 22 % mellan åren 1976 och 1984. Därefter ökade försäljningen fram till år 1989. De följande åren har kurvan vänt och den totala försäljningen visar nu på en minskad konsumtion. Av den totala alkoholförsäljningen år 1992 på 6,33 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre utgjorde starkölsförsäljningen 1,22 liter.

Under de senaste decennierna har svenskarnas konsumtionsmönster långsiktigt förändrats, så till vida att det skett en omfördelning av kon-

sumtionen från spritdrycker till svagare alkoholdrycker, bl.a. starköl. Starkölets andel av den totala alkoholförsäljningen har ökat från 3 % i mitten av 1970-talet till 19 % år 1992. Även försäljningen av öl klass II har förändrats på motsvarande sätt och utgjorde år 1992 21% av den totala alkoholförsäljningen. Det var i samband med att mellanölet introducerades på den svenska marknaden under åren 1965-1977 som ölförsäljningens andel av den totala alkoholförsäljningen ökade kraftigt. Den totala ölkonsumtionen är dock, trots den relativa ökningen, mindre i dag än i början av 1970-talet. Starkölsförsäljningen har emellertid stadigt ökat. Ökningen har de senaste tio åren varit sammanlagt ca 60 %.

TABELL

Försäljning av starköl i liter ren alkohol per år och invånare 15 år och däröver samt starkölets andel av den totala försäljningen av alkoholdrycker och restaurangförsäljningens andel, åren 1975-1992.

År	Antal liter	Andel av den totala förs. i %	Restaurangernas andel i % av den totala starkölsförs.
1975	0,21	3	30,9
1977	0,37	9	23,6
1980	0,78	12	23,5
1982	0,83	14	23,6
1985	0,85	14	26,9
1986	0,96	15	27,9
1987	1,04	17	29,2
1988	1,17	18	32,8
1989	1,26	19	34,3
1990	1,26	20	35,4
1991	1,17	19	36,5
1992	1,22	19	41,4

Alkoholdryckernas tillgänglighet har ökat under det senaste årtiondet, särskilt på utskänkningssidan. Antalet serveringsställen med tillstånd att servera sprit, vin eller starköl till allmänheten har ökat från ca 4 100 år 1982 till ca 8 300 år 1992. Utvecklingen har inneburit att restaurangernas andel av den totala försäljningen av alkohol mer än fördubblats under de senaste tio åren och år 1992 utgjorde 13,7 % av den totala försäljningen. Ökningen av restaurangernas starkölsförsäljning har varit särskilt markant. Mellan åren 1982 och 1992 ökade deras försäljning av starköl med ca 194 %. Restaurangernas andel av den totala starkölsförsäljningen har ökat från 23,5 % år 1980 till 41,4 % år 1992.

Svensktillverkat starköl dominerar försäljningen i såväl detaljhandeln som i restauranger. År 1991 utgjorde importerat starköl 14,2 % av den totala starkölsförsäljningen i detaljhandeln och endast 2,9 % av försäljningen vid restauranger.

TABELL

Försäljningen i detaljhandeln av svenskt respektive importerat starköl, 1 000-tal liter.

År	Svenskt starköl	Utländskt starköl	Andelen utländskt
1989	95 671	9 901	9,4
1990	93 028	11 944	11,4
1991	89 291	15 278	14,6
1992	88 326	14 663	14,2

TABELL

Försäljningen vid restauranger av svenskt respektive importerat starköl, 1 000-tal liter.

År	Svenskt starköl	Utländskt starköl	Andelen utländskt
1989	53 792	1 347	2,4
1990	55 892	1 610	2,8
1991	58 228	1 887	3,1
1992	68 266	2 061	2,9

De svenska bryggeriernas distribution sker i huvudsak direkt till kunderna från tillverkningsställena eller från lokala lager (s.k. depåer). I viss utsträckning utnyttjas också lokala distributörer (ombud). Det kan t.ex. vara fråga om läskedryckstillverkare, som önskar erbjuda sina kunder ett bredare sortiment än vad den egna produktionen tillåter och även omfatta bl.a. starköl. Dessa lokala distributörer driver en från bryggerierna fristående partihandel, bl.a. i form av ett från bryggeriet juridiskt sett fristående dotterbolag. En sådan distributionsform är formellt sett inte tillåten enligt LHD. Försäljningen av starköl i parti får, som tidigare nämnts, bedrivas endast av den som innehar tillverkningstillstånd, dvs. ett bryggeri. För att dessa distributions- och försäljningsformer skall stå i överensstämmelse med bestämmelserna i LHD har bryggerierna tecknat avtal om deltidansättning för sina ombud. Omfattningen av deltiden motsvarar då starkölsförsäljningens andel av ombudets totala omsättning av bryggeriets produkter.

2.6 Bryggerinäringens utveckling

Bryggerinäringen har genomgått en kraftig omstrukturering under hela 1900-talet. Produktionen har i stort sett stadigt ökat men koncentrerats till ett mindre antal tillverkare. Som framgår av följande tabell har de över tvåhundra produktionsställena som fanns i början av 1900-talet reducerats till för närvarande sju bryggeriföretag som tillverkar öl vid elva produktionsställena. Starkölsmarknaden domineras av AB Pripps Bryggerier, Spendrups Bryggeri AB och Bryggeri AB Falken, som delar på cirka 90 % av den svenska starkölsmarknaden. Utöver dessa tillverkas starköl av AB Åbro Bryggeri, Appeltofftska Bryggeri AB, Banco Bryggerier AB och Sofiero-Kiviks Bryggeri AB.

TABELL

Bryggeriernas tillverkning av maltdrycker (svagdricka ej inräknat), åren 1900-1992.

År	Antal prod. ställen	Försäljn. milj.liter
1890	220	165
1915	178	157
1925	162	165
1935	156	140
1940	151	157
1948	115	167
1955	93	232
1960	85	233
1970	46	441
1975	29	479
1980	21	376
1985	16	364
1990	14	472
1992	11	540 (uppskattning)

2.7 Bryggerinäringens inflytande inom restaurangbranschen

Genom den lagändring som genomfördes år 1977, och som innebar att svenska tillverkare av starköl fick sälja starköl direkt till restaurangerna, underlättades bryggeriernas marknadsföring av sina produkter. Produkterna kunde lanseras först i restaurangledet och därefter, som en följd av kundernas efterfrågan, i systembutikerna.

Denna aktiva marknadsföring har inte motverkats eller hindrats av gällande bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker, som bl.a. innehåller reklamförbud beträffande starköl.

Den tätare kontakten mellan bryggeribranschen och restauratörerna har lett till att bryggerierna i ökad utsträckning har engagerat sig finansiellt i restaurangerna. Bryggerierna har t.ex. använt sig av speciella rabattsystem, marknadsföringsbidrag, fördelaktiga lån och borgensåtaganden riktade till restauranger. Detta ökade ekonomiska engagemang i restaurangnäringen från bryggeriernas sida är betänkligt utifrån näringspolitiska aspekter och står i strid med en viktig princip i svensk alkoholpolitik, nämligen att tillverknings- och serveringsleden förutsätts hållas strängt åtskilda i fråga om drift och ansvar.

Lämpligheten av bryggeriernas engagemang kan alltså ifrågasättas utifrån såväl näringspolitiska som alkoholpolitiska synpunkter. Syftet är otvivelaktigt att öka försäljningen av det egna bryggeriets produkter, i första hand ölet. Det ekonomiska engagemanget kan ses som en investering från bryggeriernas sida, som det är nödvändigt att få avkastning på. Vid förlustrisker kan det vara frestande att bortse från eller underskatta de sociala olägenheter som kan uppkomma med anledning av en ökad konsumtion av öl och starköl.

Under medverkan av Näringsfrihetsombudsmannen har Svenska Bryggareföreningens medlemmar ingått en överenskommelse om regler för försäljning av bryggeriföretagens produkter till restauranger. Avtalet inskränker s.k. exklusivitetsklausuler och vissa former av marknadsföringsbidrag samt förbjuder direkt finansiellt understöd. Avtalet gäller

från och med den 1 januari 1989, med årsvis förlängning, fram till dess att någon av parterna säger upp avtalet.

För kontrollen av avtalets efterlevnad inrättades Bryggareföreningens Granskningsnämnd som består av en representant från Industriförbundet, ordföranden i Bryggareföreningen samt en auktoriserad revisor. Nämnden har att efter granskning av anmälda ärenden påpeka överträdelser. Nämnden har även möjlighet att i vissa fall utdöma ett vite om minst 50 000 kronor.

Granskningsnämnden har i sin senaste rapport, den 23 juni 1992, redovisat erfarenheterna från treårsperioden 1989-1991.

Av granskningsnämndens rapport framgår att man under de två första åren påtalade åtskilliga avtalsbrott men avstod från att utnyttja möjligheten att utdöma vite. Under andra halvåret 1991 har nämnden emellertid i tre fall utdömt viten om vardera 50 000 kronor. Vidare framgår av rapporten att kontrollverksamheten bidragit till att eliminera ensamrättsavtal. Vidare har enligt granskningsnämnden en betydande sanering skett vad gäller lån, borgen och förskottsrabatter – allteftersom gamla avtal från tiden före år 1989 löpt ut. Förekomsten av sådana ekonomiska förmåner har minskat kraftigt och förutsättningar för ökad konkurrens inom branschen har förbättras.

I USA finns sedan mer än 50 år tillbaka bestämmelser enligt vilka det är förbjudet för producenter och leverantörer av sprit, vin och öl att finansiera detaljhandlare (inbegripet restauranger) i syfte att uppnå ensamrätt för försäljning av sina produkter. Det är således förbjudet för leverantör av sprit, vin och öl att förvärva eller inneha något ekonomiskt intresse i detaljhandlaren eller restauratörens egendom eller att hyra, sälja eller eljest förse denne med tillbehör, inventarier, varor, pengar, tjänster eller annat av värde, ge detaljhandlaren kredit på osedvanligt lång tid etc. Enligt dessa regler, som återfinns i lagstiftningen i nästan samtliga delstater, är överträdelse av finansieringsförbudet straffbart.

I Danmarks alkohollagstiftning finns vissa bestämmelser som berör bryggeribranschens inflytande i restaurangverksamhet. Enligt dessa får utskänkningstillstånd till bolag meddelas endast om det i bolagsordningen intagits bestämmelser om att aktier inte får utställas eller överlätas till någon som framställer eller försäljer dryckesvaror, att alla aktier skall vara ställda till viss man och att det för överlåtelse krävs samtycke av styrelsen. Vidare föreskrivs att innehavare av utskänkningstillstånd och föreståndare för utskänkningsrörelse inte utan medgivande från handelsministern får ta emot lån från någon som framställer eller försäljer dryckesvaror. Motsvarande gäller gåvor av inte obetydligt värde, avsedda att användas i tillståndshavarens verksamhet. Det är inte heller tillåtet att åta sig förpliktelser, för vilkas uppfyllande det ställs säkerhet av någon som framställer eller försäljer dryckesvaror.

I andra europeiska länder är förhållandena ofta annorlunda. Det är mycket vanligt att bryggerierna äger utskänkningsställen eller på annat sätt har ekonomiska intressen i verksamheten.

Riksdagen har nyligen antagit regeringens förslag till ny konkurrenslag (prop. 1992/93:56, bet. 1992/93:NU17, rskr. 1992/93:144). Den nya lagen (SFS 1993:20) träder i kraft den 1 juli 1993. Lagen är utformad efter förebild från såväl Romfördragets som EES-avtalets konkurrensregler. De nya reglerna innebär att principiella förbud ställs upp mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag och mot missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på den svenska marknaden.

Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete innebär en övergripande rättslig reglering som träffar alla varierande former av konkurrensbegränsande samarbete. Förbudet avser såväl avtal mellan företag i samma led (horisontella avtal) som avtal mellan exempelvis tillverkare och deras återförsäljare (vertikala avtal).

Förbudet mot missbruk av dominerande ställning riktar sig mot åtgärder som företag med dominerande ställning vidtar mot andra företag. Ett exempel är påtvingande av oskäligen inköps- eller försäljningspriser. Det kan t.ex. gälla s.k. underprissättning i syfte att slå ut svagare konkurrenter som inte har förmåga att hålla sådana priser under någon längre tid. Andra exempel på missbruk är diskrimineringsåtgärder, leveransvägran och kopplingsförbehåll.

Konkurrensverket kan dock enligt 8 § konkurrenslagen i det särskilda fallet besluta om undantag från konkurrensbegränsande samarbete under vissa förutsättningar. S.k. gruppundantag kan komma i fråga under vissa förutsättningar enligt bl.a. förordningen (1993:73) om gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen (1993:20) för exklusiva inköpsavtal. Genom förordningen görs, med undantag av vissa artiklar som berör ölleveransavtal, kommissionens förordning (EEG) nr 1984/83 tillämplig för svenskt vidkommande. Avtal om ölleveranser kommer alltså inte att särbehandlas i den svenska rätten.

3 Överväganden och förslag

3.1 Allmänna synpunkter

En av grundprinciperna för svensk alkoholpolitik är att det privata vinstintresset i handeln med alkoholdrycker skall begränsas. Import, export och partihandel med starkare alkoholdrycker i form av spritdrycker, vin och starköl, skall i princip förbehållas statliga monopolföretag. Av praktiska skäl har dock undantag gjorts för i Sverige tillverkat starköl. Bryggerier som har tillstånd enligt LTD att tillverka starköl får sälja sådant öl för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget, till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

I utlandet tillverkat starköl får endast föras in i landet av V&S Vin & Sprit AB, som i sin tur säljer det till Systembolaget AB. Den som har tillstånd att servera starköl är skyldig att köpa det utländska ölet från

detaljhandelsbolaget. Till skillnad från svenska bryggerier har utländska bryggerier således inte direkt tillgång till den marknad som bl.a. restaurangnäringen utgör. Min bedömning är att dessa regler innebär att utländska tillverkare diskrimineras i förhållande till svenska.

Inför EES-avtalet och ett svenskt närmande till EG är det nödvändigt att diskriminerande inslag i lagstiftningen avskaffas. Jag ser två möjliga vägar för att uppnå likställighet mellan svenska och utländska tillverkare av starköl. Å ena sidan kan den ordningen införas att all försäljning av starköl sker via Systembolaget, dvs. även svensktillverkat starköl. Å andra sidan kan den krets som ges rätt att bedriva partihandel med starköl vidgas till att även omfatta utländska tillverkare.

Jag vill i detta sammanhang också något kommentera den ordning som gällde före år 1977, då svenska bryggerier fick rätt att bedriva partihandel med starköl. Den innebar att handeln visserligen formellt gick via Systembolaget men att alla försäljningskontakter och leveranser sköttes direkt av bryggerierna själva. Systembolagets roll inskränktes således i praktiken till fakturering och debitering av redan gjorda överenskommelser. Denna ordning avskaffades därför att den bedömdes som omständlig, orationell och byråkratisk. Dessa argument måste anses giltiga även i dag.

Vidare bidrar som tidigare nämnts direktkontakterna mellan svenska bryggerier och restauratörer till att ge de svenska tillverkarna en gynnad ställning framför de utländska. Om det system som gällde före år 1977 skulle återinföras krävs det för att likställighet skall uppnås mellan svenska och utländska tillverkare att Systembolaget ges inte bara den formella utan också den faktiska kontrollen över all handel med starköl. Bolaget behöver i så fall bygga upp en distributionsverksamhet som omfattar allt starköl, dvs. såväl fat- och bulkdistribution som mindre förpackningar (burkar och flaskor). Att nu införa en sådan ordning är enligt min mening inte lämpligt.

Utgångspunkt för regleringen av handeln med starköl bör därför vara att restauranger med tillstånd att servera starköl ges rätt att inköpa varan direkt av tillverkaren, oberoende av om varan tillverkas i Sverige eller i något annat land. För att utländska tillverkare av starköl skall få tillträde till den svenska marknaden på samma villkor som de svenska tillverkarna måste i så fall kretsen partihandlare vidgas till att även omfatta utländska tillverkare av starköl. En sådan ordning förutsätter att tillverkaren även ges rätt att föra in starköl i landet. Därmed kan även ett utländskt bryggeri lagerhålla varan i särskilda lager eller depåer, på motsvarande sätt som de svenska bryggerierna gör. De kan då även hantera returförpackningar och kan således även sälja på fat och bulk.

Mitt förslag: Lagen (1977:293) om handel med drycker (LHD) ändras så att utländska tillverkare av starköl ges rätt att föra in eget tillverkat starköl i landet samt bedriva partihandel med starköl. Den som enligt LHD har erhållit tillstånd att servera starköl får även rätt att importera starköl till den egna serveringsverksamheten.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås två alternativa modeller för att uppnå likställighet mellan svenska och utländska tillverkare av starköl.

Dels redovisas (alternativ A) förslag om att det i lagen om handel med drycker (LHD) införs ett ytterligare generellt undantag från import- och partihandelsmonopolet så att utländska tillverkare av starköl får föra in starkölet i landet och rätt att sälja direkt till restaurangerna. Den som enligt LHD har tillstånd att servera starköl föreslås även få rätt att importera starköl till den egna serveringsverksamheten.

Dels redovisas (alternativ B) förslag om att ett särskilt tillståndssystem för partihandel med starköl införs. Ett sådant tillståndssystem skulle stå vid sidan av tillverkningsrätten och omfatta i princip alla intressenter som bedöms vara lämpade att bedriva sådan partihandel, inklusive svenska och utländska tillverkare av starköl. Med partihandelstillståndet följer rätt att föra in starköl i landet. Länsstyrelsen svarar för tillståndsprövningen och tillsynen över verksamheten. Den som enligt LHD har tillstånd att servera starköl får rätt att köpa sådant öl även från den som enligt samma lag har tillstånd att bedriva partihandel med starköl.

Remissinstanserna: Av de 29 remissinstanser som inkommit med svar har 17 tillstyrkt något av förslagen i promemorian. Alternativ A förordas av åtta remissinstanser, fem tillstyrker båda förslagen och alternativ B förordas av fyra instanser.

Rikspolisstyrelsen, Konsumentverket, Konkurrensverket, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västerbottens län och Göteborgs kommun tillstyrker alternativ A.

Sundsvalls kommun, Sveriges Hotell- och Restaurangförbund, Hotell- och Restauranganställdas Förbund och Föreningen Länsstyrelsernas Alkoholhandläggare tillstyrker alternativ B.

Generaltullstyrelsen, Kommerskollegium, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Örebro län och Grossistförbundet Svensk Handel anser att båda alternativen är acceptabla.

Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Alkoholpolitiska kommissionen, Stockholms stad, Systembolaget AB, V&S Vin & Sprit AB och Svenska Bryggareföreningen avstyrker båda förslagen och förordar att Alkoholkommissionens förslag och EG-förhandlingarna skall avvaktas.

Östersunds kommun, Nykterhetsrörelsens Landsförbund, Ungdomens Nykterhetsförbund och Kristna Socialdemokraterna (Broderskapsrörel-

sen) avstyrker båda förslagen och anser att en återgång bör ske till den ordning som gällde före år 1977. Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor (KSAN) avstyrker båda förslagen.

Rikspolisstyrelsen, Länsrätten i Stockholms län och Göteborgs kommun anför som huvudskäl för alternativ A att en sådan konstruktion är enkel och obyråkratisk.

Kammarrätten i Stockholm har som nämnts förordat alternativ A och i fråga om detta alternativ anført bl.a. följande. Genom förslaget kommer de diskriminerande inslagen i LHD att avskaffas på ett enkelt sätt. Förslaget innebär också att antalet nya aktörer blir tämligen begränsat, eftersom endast tillverkaren själv ges rätt att bedriva partihandel. Vad gäller restaurangernas rätt att importera starköl framhålls i promemorian bl.a. att en lämplighetsprövning sker redan i samband med prövningen av serveringstillstånd och att den som erhållit serveringstillstånd väl uppfyller de krav som bör ställas på den som får rätt att importera starköl till den egna verksamheten. Domstolen instämmer i denna bedömning och vill för egen del anföra att missbruk av rätten att importera starköl bör kunna läggas till grund för återkallelse av serveringstillståndet. Beträffande utländska tillverkare saknas möjligheter att ingripa om dessa inte iakttar lagens föreskrifter. Den svagheten är emellertid enligt domstolens mening inte av sådan betydelse att förslaget inte bör genomföras. I promemorian redovisas för övrigt åtgärder som kan vidtas om alkoholpolitiska olägenheter uppstår.

Alternativ B förordas som nämnts av Sundsvalls kommun, Hotell- och Restauranganställdas Förbund och Föreningen Länsstyrelsens Alkoholhandläggare, som bedömer att detta alternativ ger bättre möjligheter till kontroll och tillsyn.

Motiven för de 12 remissinstanser som avstyrker de båda förslagen i promemorian är i huvudsak alkoholpolitiska. Folkhälsoinstitutet anser att förslagen som behandlas i promemorian "innebär båda långtgående avsteg från de principer som ligger till grund för vår alkoholpolitik. Båda innebär inte bara att monopoliet på import av starköl bryts utan också att rätten att importera starköl sprids ut på ett stort antal händer. Båda förslagen innebär vidare, om de genomförs, att det privata vinstintresset får en markant förstärkt ställning på den svenska alkoholmarknaden. Det skulle i sin tur innebära påtagliga risker såväl från folkhälsosynpunkt som från näringspolitiska synpunkter, något som också understryks i promemorian."

Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Alkoholpolitiska kommissionen, Stockholms stad, Systembolaget AB och Vin & Sprit AB anför dessutom att det är olämpligt att genomföra en uppluckring av det statliga monopoliet på alkoholsidan innan förhandlingarna om Sveriges medlemskap i EG är slutförda samt innan den Alkoholpolitiska kommissionen utrett och tagit ställning i frågan. Några av dem anser att eventuella framtida justeringar av de alkoholpolitiska lagarna bör genomföras i ett sammanhang för att undvika sociala problem. Systembolaget anser att det är tillräckligt från EG:s synpunkt att statsmakterna uttalar "att nuvarande lagstiftning skall tillämpas på ett icke diskriminerande sätt. — — Det

som fordras är att Systembolaget åtar sig att, genom Vin & Sprit, ta hem de märken av utländskt starköl som restaurangerna vill köpa, att de utländska bryggerierna ges samma möjligheter som de svenska att ge rabatter till restauranger, och att distributionen genom Systembolaget och Vin & Sprit sköts rationellt, så att den inte kan anses innebära diskriminerande fördyring."

Några av de remissinstanser som är negativa till båda förslagen i promemorian förordar i stället den ordning som gällde före år 1977, med Systembolaget som ensam ansvarig för all försäljning av starköl.

Skälen för mitt förslag: I valet mellan de olika alternativ som redovisas i promemorian har jag i likhet med flertalet av de remissinstanser som är positiva till en förändring stannat för förslaget att generellt i LHD medge alla tillverkare av starköl, dvs. även utländska sådana, undantag från import- och partihandelsmonopolet (Alternativ A). Ett sådant alternativ är enkelt och obyråkratiskt till sin konstruktion, vilket också framhållits av ett antal remissinstanser.

Förslaget att införa ett särskilt tillståndssystem för partihandel med starköl (alternativ B) innebär visserligen att en lämplighetsprövning görs av den som ansöker om tillstånd. Det uppstår dock svårigheter att ange rättvisa kriterier för en tillståndsprövning som begränsar kretsen tillståndshavare. Rätten att bedriva partihandel med starköl skulle vidare komma att omfatta såväl tillverkare av starköl som grossistföretag och andra distributörer inom dagligvaruhandeln. Jag ser vissa svårigheter för tillsynsmyndigheterna att bevaka verksamheter utifrån alkoholpolitiska aspekter på det sätt som ett sådant system förutsätter.

För att utländska tillverkare av starköl skall få tillträde till den svenska marknaden på samma villkor som svenska tillverkare bör således 18 och 23 §§ LHD ändras så att samliga tillverkare omfattas av undantag från import- och partihandelsmonopolet.

I 13 § LTD föreskrivs att tillverkare av alkoholdrycker får förfoga över de tillverkade dryckerna för försäljning endast enligt LHD. Denna sammankoppling av tillverkningsrätt och partihandelsrätt medför vissa problem när det gäller möjligheten att ingripa mot utländska tillverkare som inte iakttar LHD:s föreskrifter. Enligt LTD skall tillståndsmyndigheten återkalla tillverkningstillstånd om verksamheten inte bedrivs i enlighet med gällande bestämmelser. Tillståndsmyndigheten kan med hänsyn till särskilda förhållanden i stället för att återkalla tillståndet meddela varning. I de fall en svensk tillverkare av starköl missbrukar rätten att sälja starköl i parti kan sanktionen omfatta även tillverkningsrätten. Därtill kan den som t.ex. säljer starköl till annan än den som han har rätt att sälja till bestraffas enligt LHD. En utländsk tillverkare omfattas inte av motsvarande sanktionssystem. En person som är anställd vid tillverkarens partihandel kan visserligen bestraffas om han anskaffar eller bedriver olaglig försäljning av alkoholdrycker. Partihandelsrätten för den utländska tillverkaren kan dock inte inskränkas, eftersom den inte är beroende av tillstånd av svenska myndigheter.

I likhet med Kammarrätten i Stockholm anser jag emellertid med hänsyn till de åtgärder som ändå kan vidtas enligt vad jag nyss har anfört

att nämnda skillnader inte har sådan betydelse att förslaget inte bör genomföras.

Ytterligare en fråga som kan uppkomma är huruvida import- och parti-handelsrätten bör omfatta även fristående dotterbolag till bryggerier. De utländska bryggerier som vill etablera partihandel i Sverige kan ha intresse av att bilda sådana separata dotterbolag. Dessa företagsformer förekommer även inom svensk bryggerinäring. Att genom undantag i LHD vidga import- och parti-handelsrätten till att omfatta även fristående dotterbolag till bryggerier ter sig dock knappast lämpligt med hänsyn till svårigheterna att definiera och avgränsa vad som skall avses med dotterbolag till ett utländskt bryggeri. I praktiken skulle dessutom svårigheter uppstå, främst för tullmyndigheterna, att bedöma om den som i ett visst fall vill föra in en vara är att betrakta som dotterbolag knutet till utländskt bryggeriföretag. Övervägande skäl talar därför för att den generella parti-handelsrätten begränsas till det företag som tillverkar starkölet.

Utländska tillverkare som inte avser att etablera partihandel i Sverige bör också få möjlighet att direkt utan mellanled försälja starköl till svenska restauranger. Det kan ske genom att den som fått serveringstillstånd ges rätt att själv köpa in och importera starköl från de utländska tillverkarna. En sådan utvidgning av rätten att köpa in starköl från utländska bryggerier innebär visserligen att ett relativt stort antal intressenter får möjlighet att importera starköl. Det prövningsförfarande som sker redan i samband med prövningen av serveringstillstånd innebär emellertid en lämplighetsprövning utifrån alkoholpolitiska bedömningsgrunder. Den som fått serveringstillstånd har redan enligt nuvarande bestämmelser rätt att köpa svenskt starköl direkt av bryggerierna och utländskt via Systembolaget. Det finns därmed ingen saklig grund för att direktinköp av utländskt starköl bör kräva en särskild prövning. Den lämplighetsprövning som görs vid ansökan om serveringstillstånd enligt LHD uppfyller väl de krav som bör ställas för rätt att importera starköl avsett för den egna verksamheten. Därtill kommer att sådana restauranger som serverar bl.a. starköl står under tillsyn av såväl länsstyrelsen som polisen och socialtjänsten. Om verksamheten missköts så att alkoholpolitiska olägenheter uppstår kan serveringstillståndet dras in och därmed följer förlust av importrätten.

I och med att fler aktörer kommer in på den svenska starkölsmarknaden uppstår en risk att marknadsföringen av starköl inom restaurangnäringen ökar. Som tidigare nämnts är restaurangerna viktiga för tillverkningsindustrins marknadsföring av produkterna. Jag anser därför att de myndigheter som har tillsyn över alkoholområdets olika sektorer uppmärksammat måste följa utvecklingen. Om alkoholpolitiska olägenheter uppstår, som inte kan åtgärdas inom ramen för tillsyns- och sanktionsbestämmelserna, bör bestämmelser som ytterligare begränsar reklam och marknadsföring av alkoholdrycker samt regler som begränsar tillverkningsindustrins ekonomiska intressen i och annat inflytande över restaurangbranschen övervägas.

4 Upprättat lagförslag

Prop. 1992/93:253

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom Socialdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker.

5 Specialmotivering

17 §

I propositionen föreslås bl.a. att partihandelsbolagets ensamrätt till import av starköl upphävs. I konsekvens med detta bör andra stycket i förevarande paragraf ändras så att den som har rätt till import av starköl också får rätt till s.k. hemtagning och förvaring på tullager.

18 §

Förevarande paragraf innehåller undantag från huvudregeln i 17 § om att spritdrycker, vin och starköl får importeras endast av partihandelsbolaget. Tillverkare av starköl liksom den som har tillstånd att servera starköl föreslås få rätt att importera ölet. En regel av denna innebörd har införts i ett nytt, tredje stycke, i paragrafen.

Avsikten är inte att utvidga starkölsimporten i vidare mån än att likställighet uppnås beträffande tillgängligheten till den svenska marknaden. Utländska tillverkare ges genom förslaget endast möjlighet att föra in eget tillverkat starköl i landet samtidigt som innehavare av serveringsstillstånd får rätt att föra in utländskt starköl för serveringen.

Servering av alkoholdrycker får i princip ske endast om tillstånd har meddelats. I 37 § första stycket anges att tillstånd kan avse servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod, servering i slutet sällskap årligen eller under viss tidsperiod samt servering vid enstaka tillfälle eller under viss tidsperiod. Vid tillståndsprövningen skall enligt 40 § första stycket särskilt beaktas behovet av serveringen, sökandens lämplighet att bedriva servering av alkoholdrycker och serveringsställets tjänlighet för ändamålet. Vid prövningen skall enligt paragrafens andra stycke särskild hänsyn tas till sökandens lämplighet med avseende på laglydnad och benägenhet att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna.

Tillstånd till servering kan enligt 37 § första stycket ges även för ett enstaka tillfälle eller för en enstaka tidsperiod. Med hänsyn till att även i dessa fall en prövning görs av bl.a. behovet av serveringen och sökandens lämplighet och till att import av starköl i samband med tillfälliga serveringstillstånd knappast torde bli av någon nämnvärd omfattning saknas anledning att i detta sammanhang göra någon åtskillnad mellan olika typer av tillståndshavare. Självfallet bör dock tillståndsfrågan vara klar innan införsel får ske.

Enligt 9 § lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. får vin, starköl eller öl inte tillverkas utan tillstånd om det inte gäller tillverkning i hemmet för eget behov. Någon inskränkning i fråga om kravet på att

den som tillverkar starköl i Sverige skall ha tillstånd till detta är inte avsedd. Beträffande utländska tillverkare av starköl kan något krav på tillstånd för tillverkning inte uppställas i svensk lag utan detta får bedömas med hänsyn till den lagstiftning som gäller i respektive land.

Den generella rätten till import av starköl begränsas till det företag som tillverkar ölet. Som närmare har utvecklats i det föregående (avsnitt 3.2) avses inte att rätten till import och partihandel skall utvidgas till att även omfatta fristående dotterbolag till bryggerier. Skälet till detta är bl.a. svårigheten att definiera och avgränsa vad som skall avses med dotterbolag till ett utländskt bryggeriföretag.

En redaktionell ändring har gjorts i paragrafens tredje stycke i förhållande till lagrådsremissens förslag.

23 §

Enligt förslaget skall utländska tillverkare av starköl likställas med svenska när det gäller rätten att sälja sådant öl. Lydelsen av paragrafens andra stycke har ändrats i enlighet härmed. Liksom när det gäller import kan i svensk lag inte uppställas något krav på att utländska tillverkare skall ha tillstånd att tillverka starköl för att sådan försäljning skall få ske. I fråga om svenska tillverkares rätt till försäljning av starköl förutsätts även fortsättningsvis att de har tillstånd att tillverka sådant öl. Det kan också i detta sammanhang påpekas att någon ändring av bestämmelsen i 24 § tredje stycket om att vid partihandel med alkoholdrycker endast får anlitas anställd personal inte är avsedd.

En redaktionell ändring har gjorts i paragrafens andra stycke i förhållande till lagrådsremissens förslag.

49 §

Enligt den föreslagna lydelsen av 23 § andra stycket får tillverkare av starköl sälja sådan vara bl.a. till den som har serveringstillstånd. I konsekvens härmed bör förevarande paragraf ändras.

Ändringen medför samtidigt att partihandelsbolaget kan sälja utländskt starköl direkt till den som har serveringstillstånd.

Ikraftträdande

Lagförslaget är som framgår av den allmänna motiveringen föranlett av behovet av en anpassning av de svenska reglerna om starkölsförsäljning till de krav på likabehandling som följer av EES-avtalet. Med hänsyn till att det inte kan förutses när avtalet kommer att träda i kraft bör regeringen få möjlighet att bestämma tidpunkten för ikraftträdandet av det i propositionen framlagda lagförslaget.

6 Hemställan

Prop. 1992/93:253

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget till lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker.

Ärendet kan behandlas först under nästa riksmöte.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 17, 18, 23 och 49 §§ lagen (1977:293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Spritdrycker, vin och starköl får, med de undantag som anges i 18 §, införas till landet endast av partihandelsbolaget.

Spritdrycker, vin och starköl får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget ej förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

Spritdrycker och vin får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget ej förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

Spritdrycker och sådant vin, som ej har tillverkats inom landet, får säljas för export endast av partihandelsbolaget.

18 §²

Spritdrycker, vin och starköl får införas till landet

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 6 § lagen (1987:1069) om tullfrihet m.m.,

2. av handelsresande som medför varan som prov, i och för dennes rörelse,

3. av resande eller av person, som utför arbete på transportmedel, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

4. i form av enstaka gåvoförsändelse till enskild person för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

5. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

¹ Senaste lydelse 1987:1194.

² Senaste lydelse 1987:1194.

6. av en enskild person, som flyttar in till landet eller återvänder hit efter längre tids vistelse utomlands, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

7. av en enskild person som har mottagit dryckerna i arv eller genom testamente, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Vin och starköl, som medföres som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får införas i den utsträckning som kräves för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

Starköl får införas till landet av den som har rätt att servera eller som tillverkar sådan vara.

23 §³

Den som enligt lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. har tillstånd att tillverka vin får sälja av honom tillverkad vara för export och till partihandelsbolaget.

Den som har tillstånd att tillverka starköl får sälja sådan vara för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

Tillverkare av starköl får sälja sådan vara för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

Överföres tillstånd till servering av alkoholdrycker enligt 36 § andra stycket på annan, får överlåtaren sälja sitt lager av dessa drycker till sin efterträdare.

För konkursbo eller dödsbo får utan hinder av bestämmelserna i denna lag spritdrycker, vin och starköl säljas till parti- eller detaljhandelsbolaget samt starköl och öl säljas till tillverkare av sådan dryck enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Socialstyrelsen. Motsvarande gäller även i andra fall om särskilda omständigheter annars visas föreligga.

49 §

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker, allt vin *och allt utländskt starköl* som behövs för rörelsen.

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker *och* allt vin som behövs för rörelsen.

Denna lag träder i kraft den xx XXX 199x.

³ Senaste lydelse 1980:290.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1977:293) om handel med drycker

dels att 17, 18, 20, 23, 49, 57 och 63 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 23a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17§¹

Spritdrycker, vin och starköl får, med de undantag som anges i 18 §, införas till landet endast av partihandelsbolaget.

Spritdrycker, vin och starköl får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget ej förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

Spritdrycker och vin får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget ej förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

Spritdrycker och sådant vin, som ej har tillverkats inom landet, får säljas för export endast av partihandelsbolaget.

18 §²

Spritdrycker, vin och starköl får införas till landet

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 6 § lagen (1987:1069) om tullfrihet m.m.,

2. av handelsresande som medför varan som prov, i och för dennes rörelse,

3. av resande eller av person, som utför arbete på transportmedel, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

4. i form av enstaka gåvoförsändelse till enskild person för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

5. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

¹ Senaste lydelse 1987:1194.

² Senaste lydelse 1987:1194.

6. av en enskild person, som flyttar in till landet eller återvänder hit efter längre tids vistelse utomlands, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

7. av en enskild person som har mottagit dryckerna i arv eller genom testamente, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Vin och starköl, som medföres som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får införas i den utsträckning som kräves för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

Starköl får införas till landet av den som har tillstånd att bedriva partihandel med starköl.

20 §

Partihandel med spritdrycker, vin och starköl får, med de i 22 och 23 §§ angivna undantagen, bedrivas endast av partihandelsbolaget.

Partihandel med spritdrycker, vin och starköl får, med de i 22, 23 och 23a §§ angivna undantagen, bedrivas endast av partihandelsbolaget.

23 §³

Den som enligt lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. har tillstånd att tillverka vin får sälja av honom tillverkad vara för export och till partihandelsbolaget.

Den som har tillstånd att tillverka starköl får sälja sådan vara för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

Överföres tillstånd till servering av alkoholdrycker enligt 36 § andra stycket på annan, får överlåtaren sälja sitt lager av dessa drycker till sin efterträdare.

För konkursbo eller dödsbo får utan hinder av bestämmelserna i denna lag spritdrycker, vin och starköl säljas till parti- eller detaljhandelsbolaget samt starköl och öl säljas till tillverkare av sådan dryck enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Socialstyrelsen. Motsvarande gäller även i andra fall om särskilda omständigheter annars visas föreligga.

För konkursbo eller dödsbo får utan hinder av bestämmelserna i denna lag spritdrycker, vin och starköl säljas till parti- eller detaljhandelsbolaget samt starköl och öl säljas till tillverkare av sådan dryck eller till den som har rätt att bedriva partihandel med sådana varor. Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Socialstyrelsen får meddela föreskrifter om sådan försäljning. Motsvarande gäller även i andra fall om särskilda omständigheter annars visas föreligga.

³ Senaste lydelse 1980:290.

23a §

Tillstånd till partihandel med starköl kan meddelas den som med hänsyn till sin verksamhet och övriga omständigheter får antas vara lämplig att bedriva sådan verksamhet.

Tillstånd får endast meddelas för försäljning till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget, till annan innehavare av partihandelstillstånd för starköl och till den som har rätt att servera starköl samt för export. Tillstånd får förenas med de föreskrifter som behövs.

Tillstånd enligt första stycket gäller tills vidare.

49 §

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker, *allt vin och allt utländskt starköl som behövs för rörelsen.*

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker *och allt vin som behövs för rörelsen. Starköl får bara köpas hos bolaget eller hos den som har tillstånd att bedriva partihandel med starköl.*

57 §

Tillstånd till parti- och detaljhandel med öl meddelas av länsstyrelsen i det län där försäljningsstället är beläget.

Tillstånd till partihandel med starköl enligt 23a § meddelas av länsstyrelsen i det län där den som vill bedriva verksamheten har sitt driftställe eller, beträffande företag, där företaget har sitt säte. Har företaget inte säte inom landet meddelas tillstånd av länsstyrelsen i Stockholms län.

63 §⁴

Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet, konkursboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift

Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl, *partihandel med starköl* eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet, konkursboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillstånds-

⁴ Senaste lydelse 1988:1285.

Nuvarande lydelse

om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive edgångssammanträdet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Föreslagen lydelse

myndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive edgångssammanträdet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Prop. 1992/93:253

Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den xx XXX 199x.

Sammanställning av remissyttranden över promemorian Starkölsförsäljning till restauranger

Prop. 1992/93:253
Bilaga 2

I. Förteckning över instanser som yttrat sig

Av de remissinstanser som uppmanats eller erbjudits att inkomma med synpunkter på promemorian har följande inkommit med synpunkter:

Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Rikspolisstyrelsen, Generaltullstyrelsen, Konsumentverket, Konkurrensverket, Kommerskollegium, Alkoholpolitiska kommissionen, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Örebro län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Stockholms stad, Göteborgs kommun, Sundsvalls kommun, Östersunds kommun, Systembolaget AB, V&S Vin & Sprit AB, Svenska Bryggareföreningen, Sveriges Hotell- och Restaurangförbund, Hotell- och Restauranganställdas Förbund, Grossistförbundet Svensk Handel, Föreningen Länsstyrelsernas Alkoholhandläggare, Nykterhetsrörelsens Landsförbund, Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor (KSAN) och Ungdomens Nykterhetsförbund.

Därutöver har inkommit yttrande från Kristna Socialdemokraterna - Broderskapsrörelsen.

II. Sammanfattning av promemorians alternativa förslag

I promemorian, som remissbehandlats, redovisas två alternativa förslag för att uppnå likställighet mellan svenska och utländska tillverkare av starköl.

Alternativ A

Lagen om handel med drycker (LHD) ändras så att utländska tillverkare av starköl ges rätt att föra in starköl i landet samt bedriva partihandel med starköl. Den som enligt LHD har tillstånd att servera starköl får även rätt att importera starköl till den egna restaurangverksamheten.

Alternativ B

Ett särskilt tillståndssystem för partihandel med starköl införs som omfattar såväl svenska som utländska tillverkare av starköl samt andra intressenter som efter ansökan anses lämpade att bedriva sådan verksamhet. Med partihandelstillståndet följer rätt att föra in starköl i landet. Länsstyrelserna svarar för tillståndsprövningen och tillsynen över verksamheten. Den som enligt LHD har tillstånd att servera starköl får rätt att köpa sådant öl även från den som enligt samma lag har tillstånd att bedriva partihandel med starköl.

Tillstyrker något av förslagen

Av de 29 remissinstanser som inkommit med svar tillstyrker 17 något av förslagen.

Alternativ A förordas av 8 remissinstanser; Rikspolisstyrelsen, Konsumentverket, Konkurrensverket, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västerbottens län och Göteborgs kommun.

Rikspolisstyrelsen, Länsrätten i Stockholms län och Göteborgs kommun anför som huvudskäl till alternativ A att en sådan konstruktion är enkel och obyråkratisk. Länsstyrelsen i Stockholms län vill dock varna för att båda alternativen kan inge vissa betänkligheter ur alkoholpolitisk synpunkt i och med att tillgängligheten till starköl ökar och anser att det torde krävas ökad tillsyn inom området. Även Konsumentverket understryker behovet av ökad tillsyn i sitt remissvar.

Konkurrensverket ställer sig positivt till Socialdepartementets förslag som syftar till att uppnå likställighet mellan svenska och utländska tillverkare av starköl. Enligt Konkurrensverket bör detta praktiskt ske med så litet inslag av reglering som möjligt. Konkurrensverket anser att utifrån promemorian framstår, från konkurrenssynpunkt, alternativ A vara att föredra.

Vad gäller frågan om sanktioner mot utländska tillverkare som kan tänkas missköta partihandeln anser Länsstyrelsen i Stockholms län att den frågan bör utredas vidare. Kammarrätten i Stockholm och Länsrätten i Stockholms län intar en motsatt ståndpunkt så tillvida att de anser att detta inte har sådan betydelse att förslaget inte bör genomföras. Kammarrätten anför: "Beträffande utländska tillverkare saknas möjligheter att ingripa om dessa inte iakttar lagens föreskrifter. Den svagheten är emellertid enligt domstolens mening inte av sådan betydelse att förslaget inte bör genomföras. I promemorian redovisas för övrigt åtgärder som kan vidtas om alkoholpolitiska olägenheter uppstår".

Alternativ B förordas av 4 remissinstanser; Sundsvalls kommun, Sveriges Hotell- och Restaurangförbund, Hotell- och Restauranganställdas Förbund och Föreningen Länsstyrelsernas Alkoholhandläggare.

Av dessa uttrycker Sundsvalls kommun, Hotell- och Restauranganställdas Förbund och Föreningen Länsstyrelsernas Alkoholhandläggare oro över att tillgängligheten till och marknadsföringen av starköl troligtvis kommer att öka och att det finns risk att alkoholpolitiska olägenheter uppstår. Sundsvalls kommun anför att "större starkölssortement, enklare distribution och ökat vinstintresse kommer med stor sannolikhet att få negativa alkoholpolitiska konsekvenser." Alternativ B bedöms ge bättre möjligheter till kontroll och tillsyn. Sundsvalls kommun anser att enligt "den ordning som nu gäller har det varit svårt att få lokal kännedom om t.ex. starkölsförsäljningen. Socialtjänsten har i sitt yttrande över förslaget påtalat att bryggerier levererar drycker per tankbil direkt till restaurangerna. Socialtjänsten har därmed haft begränsade möjligheter att

följa hur dryckesvanorna förändras. Alternativ B innebär förbättrade möjligheter i detta avseende."

Föreningen Länsstyrelsernas Alkoholhandläggare framhåller att kretsen partihandlare bör avgränsas på ett mer precist sätt än vad utredningen gjort. Föreningen förordar en begränsning av alternativ B på så sätt att endast "tillverkare och av tillverkare ägda distributionsbolag skall få komma ifråga för partihandelstillstånd". Vidare anser föreningen att någon form av lämplighetsprövning också bör finnas.

Kammarrätten i Stockholm anför vissa farhågor beträffande alternativ B så till vida att "detta alternativ ger inte i sig någon begränsning av antalet aktörer på partihandelssidan och det kan förväntas medföra, i vart fall i ett inledningsskede, ett relativt omfattande arbete för tillståndsmyndigheten." Kammarrätten anser vidare att det "kan inte uteslutas att intresset för att erhålla tillstånd till partihandel blir stort."

Båda förslagen tillstyrkes av 5 remissinstanser; Generaltullstyrelsen, Kommerskollegium, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Örebro län och Grossist- förbundet Svensk Handel. Kammarrätten i Jönköping och Länsrätten i Örebro län befarar att alternativ B kan medföra ökade kostnader.

Avstyrker förslagen

Av de 29 remissinstanser som inkommit med svar avstyrker 12 de förslag som redovisas i promemorian.

Av dessa anser 7 stycken att den *nuvarande ordningen bör behållas tills vidare*. Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Alkoholpolitiska kommissionen, Stockholms stad, Systembolaget AB och V&S Vin & Sprit AB anför att det är olämpligt att genomföra en uppluckring av det statliga monopolet på alkoholsidan innan förhandlingarna om medlemskap i EG är slutförda samt innan den Alkoholpolitiska kommissionen utrett och tagit ställning i frågan.

Folkhälsoinstitutet anser att förslagen som behandlas i promemorian "innebär båda långtgående avsteg från de principer som ligger till grund för vår alkoholpolitik. Båda innebär inte bara att monopolet på import av starköl bryts utan också att rätten att importera starköl sprids ut på ett stort antal händer. Båda förslagen innebär vidare, om de genomförs, att det privata vinstintresset får en markant förstärkt ställning på den svenska alkoholmarknaden. Det skulle i sin tur innebära påtagliga risker såväl från folkhälsosynpunkt som från näringspolitiska synpunkter, något som också understryks i promemorian."

Alkoholpolitiska kommissionen anser att det inte går "att avvisa möjligheten att kommissionens överväganden om regeländringar kan komma att beröra frågor om monopolen." Kommissionen framhåller vidare att "det är önskvärt att de förslag som genomförs tillsammans utgör en helhet och ett sammanhållet lagkomplex. Först då kan riskerna med dellösningar motverkas. Allmänt sett finns risk för förluster i följsamhet till de grundläggande principer som kommer att läggas fast i politisk ordning. Förluster i rättssäkerhet och effektivitet tillhör också riskerna.

Enskildheter kan således behöva jämkas samman, samordnas eller eventuellt bygga på gemensamma lösningar i fråga om t.ex. organisation eller offentlig kontroll."

Systembolaget anser att det är möjligt att även fortsättningsvis hävda att nuvarande lagstiftning skall tillämpas på ett icke diskriminerande sätt. Bolaget anför bl.a. "Det som fordras är att Systembolaget åtar sig att, genom Vin & Sprit, ta hem de märken av utländskt starköl som restaurangerna vill köpa, att de utländska bryggerierna ges samma möjligheter som de svenska att ge rabatter till restauranger, och att distributionen genom Systembolaget och Vin & Sprit sköts rationellt, så att den inte kan anses innebära diskriminerande fördyring." Folkhälsoinstitutet anför liknande argument.

Vin & Sprit "föreslår att resultatet av kommissionens arbete avvaktas samt att bolaget, med bibehållande av importmonopolet, ges rätt till direktdistribution av utländskt starköl till restauranger."

Stockholms stad anser att frågan bör avgöras när den alkoholpolitiska kommissionen redovisat vilka övriga förändringar i den svenska alkoholpolitiken som ett närmande till EG kräver och att de möjligheter som redan finns att främja konkurrensen måste tas till vara. Vidare anføres bl.a. att det finns skäl att behandla samtliga förändringar i ett sammanhang så att sociala problem kan minimeras samtidigt som onödig byråkrati kan undvikas. Därför bör frågan om starkölsförsäljningen till restauranger slutligt avgöras först när kommissionens redovisning är känd.

Svenska Bryggareföreningen anser att "anpassningen av distributionsystemen inte bör ske samtidigt som den nödvändiga och av marknadsskäl framtvingade prissänkningen på alkoholdrycker." Föreningen anser vidare att om det nuvarande systemet måste överges bör "alternativ B, som erbjuder de bästa möjligheterna att upprätthålla den nuvarande affärsmässiga och alkoholpolitiska standarden på verksamheten väljas."

Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet och Systembolaget anser att en andrahandslösning är att överväga att återgå till den ordning som gällde före år 1977, då Systembolaget formellt ansvarade för all starkölsförsäljning, dvs. även svenskt starköl. Slutligen anser dessa tre remissinstanser att om importmonopolet tvingas överges bör antalet privata importörer begränsas till vad som ofrånkomligen är nödvändigt, t.ex. att enbart omfatta tillverkare av starköl, såväl svenska som utländska.

Ytterligare 5 remissinstanser avvisar de förslag som redovisas i promemorian; Östersunds kommun, Nykterhetsrörelsens Landsförbund, Ungdomens Nykterhetsförbund, Kristna Socialdemokraterna – Broderskapsrörelsen samt Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor (KSAN). Som huvudskäl redovisas alkoholpolitiska motiv.

De förstnämnda organisationerna förordar i stället den ordning som gällde före år 1977, med Systembolaget som ensam ansvarig för all försäljning av starköl.

Nykterhetsrörelsens Landsförbund anser att förslaget "utgör ett allvarligt hot mot 1977 års alkoholpolitiska beslut. Utredningen beaktar ej det av riksdag och regering antagna WHO-målet, som fått ökad internatio-

nell förståelse." Nykterhetsrörelsens Landsförbund anser vidare att utredningen inte har beaktat "möjligheten att Systembolaget skall kunna handlägga ärendet i anslutning till att bryggeriet får koncession för marknadsföring och distribution av varan. Med dagens data- och nätverksteknik borde det administrativt vara enkelt att åstadkomma detta förfarande."

Prop. 1992/93:253
Bilaga 2

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 17, 18, 23 och 49 §§ lagen (1977:293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*17 §¹

Spritdrycker, vin och starköl får, med de undantag som anges i 18 §, införas till landet endast av partihandelsbolaget.

Spritdrycker, vin *och starköl* får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget *ej* förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införsel-reglerade varor, m.m.

Spritdrycker *och* vin får inte tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065) av annan än partihandelsbolaget. Sådana varor får av annan än bolaget *inte* förvaras på annat tullager än sådant som har inrättats för förvaring av proviant m.m. I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införsel-reglerade varor, m.m.

Spritdrycker och sådant vin, som *ej* har tillverkats inom landet, får säljas för export endast av partihandelsbolaget.

18 §²

Spritdrycker, vin och starköl får införas till landet

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 6 § lagen (1987:1069) om tullfrihet m.m.,

2. av handelsresande som medför varan som prov, i och för dennes rörelse,

3. av resande eller av person, som utför arbete på transportmedel, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

4. i form av enstaka gåvoförsändelse till enskild person för dennes eller dennes familjs personliga bruk enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

5. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

6. av en enskild person, som flyttar in till landet eller återvänder hit efter längre tids vistelse utomlands, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen,

¹ Senaste lydelse 1987:1194.

² Senaste lydelse 1987:1194.

7. av en enskild person som har mottagit dryckerna i arv eller genom testamente, om dryckerna är avsedda för eget eller familjens personliga bruk, enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Vin och starköl, som medföres som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får införas i den utsträckning som kräves för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

Starköl får införas till landet av den som tillverkar eller som har fått tillstånd att servera varan.

23 §³

Den som enligt lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. har tillstånd att tillverka vin får sälja av honom tillverkad vara för export och till partihandelsbolaget.

Den som har tillstånd att tillverka starköl får sälja sådan vara för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

Tillverkare av starköl får sälja sådan vara för export, till partihandelsbolaget, till detaljhandelsbolaget och till annan tillverkare av starköl samt till den som har rätt att servera starköl.

Överföres tillstånd till servering av alkoholdrycker enligt 36 § andra stycket på annan, får överlåtaren sälja sitt lager av dessa drycker till sin efterträdare.

För konkursbo eller dödsbo får utan hinder av bestämmelserna i denna lag spritdrycker, vin och starköl säljas till parti- eller detaljhandelsbolaget samt starköl och öl säljas till tillverkare av sådan dryck enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Socialstyrelsen. Motsvarande gäller även i andra fall om särskilda omständigheter annars visas föreligga.

49 §

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker, allt vin *och allt utländskt starköl* som behövs för rörelsen.

Tillståndshavare är skyldig att hos detaljhandelsbolaget köpa alla spritdrycker *och* allt vin som behövs för rörelsen.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

³ Senaste lydelse 1980:290.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1993-05-28

Närvarande: justitierådet Per Jermsten, regeringsrådet Stig von Bahr, justitierådet Inger Nyström.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 19 maj 1993 har regeringen på hemställan av statsrådet Bengt Westerberg beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Ingrid Stenkula.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 juni 1993	4
1. Inledning	4
2. Bakgrund	5
2.1 Riksdagen och alkoholpolitiken	5
2.2 Alkoholhandelsutredningen	6
2.3 Andra alkoholpolitiska utredningar	6
2.4 Gällande ordning	7
2.5 Försäljning och konsumtion av starköl	7
2.6 Bryggerinäringens utveckling	9
2.7 Bryggerinäringens inflytande inom resturangbranschen	10
2.8 Ny konkurrenslagstiftning	12
3. Överväganden och förslag	12
3.1 Allmänna synpunkter	12
3.2 Rätten till import av och partihandel med starköl	14
4. Upprättat lagförslag	18
5. Specialmotivering	18
6. Hemställan	20
7. Beslut	20
Bilaga 1 Promemorians lagförslag	21
Bilaga 2 Sammanställning av remissyttranden	27
Bilaga 3 Lagrådsremissens lagförslag	32
Bilaga 4 Lagrådets yttrande	34

